

ZPRAVODAJ

MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

ŘÍJEN-PROSINEC 2020

Květnové povstání českého lidu letos naposledy

Od jara odkládaný program k připomenutí povstání v květnu 1945 se na začátku září konečně, vzhledem k jarnímu nouzovému stavu, podařilo uskutečnit. A co pro vás bylo připraveno?

Lubor Maloň, Kristina Sehnálková

Ve čtvrtek 10. září letošního roku se uskutečnila dlouho očekávaná konference Květnové povstání českého lidu ve dnech 1.–4. 5. 1945, která byla původně plánována na konec března. Pracovníci oddělení společenských věd Muzea Komenského v Přerově ve spolupráci s kolegy ze Státního okresního archivu Přerov se její pomocí rozhodli připomenout veřejnosti letošní 75. výročí Přerovského povstání, kterým „to“ všechno vlastně začalo, a konce druhé světové války. Z pochopitelných důvodů se této konference, konané v den začátku obnovené povinnosti nošení roušek, zúčastnilo „jen“ 25 osob z řad odborné i laické veřejnosti a zástupců statutárního města Přerova. Celkem zaznělo 10 příspěvků, které se věnovaly nejen Přerovskému povstání a jeho ohlasu v okolí Přerova a vývoji jeho vnímání od roku 1945 do současnosti, ale také podílu domácího odboje a civilistů na bojích tzv. Ostravské operace, působení sovětského zpravodajsko-diverzního desantu Jermak na střední Moravě a situaci na konci války v Nymburku, Poděbradech, Vsetíně a Železném Brodě. Po řadě z těchto příspěvků se rozpoutala živá diskuze, která celou akcí významně doplnila a obohatila. Přednášeli nejen odborníci z muzeí (Praha, Přerov, Vsetín, Železný Brod) a archivů (Přerov), ale také z olomoucké univerzity. Na závěr konference byl zájemcům promítán nový dokumentární film z produkce Muzea Komenského v Přerově Přerovské povstání... 75 let poté,

Konference se zúčastnili rovněž představitelé města.

jehož slavnostní premiéra proběhla v kině Hvězda o dva dny později.

Do konce letošního roku bude vydána kolektivní monografie Květnové povstání českého lidu ve dnech 1.–4. 5. 1945, která bude obsahovat rozšířené příspěvky ze zmíněné konference, často doplněné o bohatou obrazovou přílohu. A díky kurátorovi Národního technického muzea v Praze Michalu Plavcovi v ní bude zveřejněn i jeden článek navíc, pojednávající o přerovském vojenském letišti na přelomu dubna a května 1945.

Události 1. 5. 1945 v Přerově jsme si připomněli také v sobotu 12. září prostřednictvím komentované vycházky.

Jak již bylo výše uvedeno, v sobotu 12. září proběhla dlouho očekávaná premiéra dokumentu Přerovské povstání... 75 let poté, které předcházela komentovaná vycházka Po stopách přerovského povstání. Téměř padesátka zájemců o historii si s Petrem Sehnálkem, odborníkem

na danou problematiku prošla ulicemi města od sokolovny přes náměstí TGM, Wilsonovu ulici, Žerotínovo náměstí až ke kinu Hvězda, ve kterém byla za pár okamžiků na to zahájena slavnostní premiéra dlouho očekávaného dokumentu za přítomnosti jeho autorů a zejména pamětníků květnových událostí. Po skončení projekce se pak diváci mohli zapojit do diskuse s historiky a po-

slechnout si také něco „historek z natáčení“.

Přednáška je z důvodu protiepidemických opatření odsunuta na neurčito. Výstava trvá.

Burian je pro badatele a sběratele stále atraktivní

V rámci výstavy o malíři Zdeňku Burianovi, která byla prodloužena do 20. prosince letošního roku, pořádáme přednášku pro veřejnost. Původně se měla konat v dubnu, doufejme, že nám příroda pro podzimní termín bude více nakloněna.

V Přerově poprvé vystoupí uznávaný znalec Burianova života a díla Rostislav Walica z Prahy. Pro přednášku si vybral aktuální téma: Kde ty všechny malby jsou? Představí nám málo známé, mnohdy záhadné osudy děl Zdeňka Buriana, jež jsou překvapivě objevována a (zнову) nacházena v tuzemsku i po celém světě. Také díky tomu se daří doplňovat a kompletovat přehled Burianových ilustrací, které jsou nově prezentovány v obsáhlých monografiích ve skvělé

reprodukční kvalitě. Rostislav Walica je jich spoluautorem. V roce 2016 vyšel svazek Dobrodružný svět Zdeňka Buriana, na něj o dva roky později navázala kniha Podivuhodný svět Zdeňka Buriana s ilustrační tvorbou k dílu Julese Verna. Začátkem října 2020 vyjde třetí a závěrečný titul „dobrodružné trilogie“ s názvem Zapomenutý svět Zdeňka Buriana, s ojedinělými a nevydanými kresbami. A to je ještě v plánu trilogie ilustrací s prehistorickými tematy Pravěký svět Zdeňka Buriana 1–3!

Přednáška R. Walici měla proběhnout v úterý 20. října 2020 v Přerově na Horním náměstí č. 31 (Korvínský dům). Náhradní termín bude upřesněn.

Jarmila Klímová

PŘEROVŠTÍ ARCHEOLOGOVÉ ZKOUMAJÍ HRADBY MĚSTA LIPNÍKU NAD BEČVOU

Archeologové Muzea Komenského v Přerově provedli v měsíci srpnu a září 2020 záchranný výzkum v ulici Novosady, v prostoru vzniklém po demolici jednoho z nevyužívaných objektů Střední školy elektrotechnické, s cílem zachytit základy chybějícího úseku hradby, který byl součástí jižní strany městského opevnění Lipníka nad Bečvou.

Zdeněk Schenk

Pozdně gotické opevnění města Lipníka nad Bečvou patří k nejlépe dochovaným ukázkám fortifikační architektury na Moravě. Jeho impozantní vzhled budí pozornost návštěvníků této Městské památkové rezervace.

Svědectví písemných pramenů

Počátky výstavby městského opevnění v případě Lipníka spadají do samotného závěru 15. století, což dokládá písemná zmínka spojená se založením věže hranické brány vztahující se konkrétně k datu 1498. Ze záznamů v městských knihách vyplývá, že stavba hradeb trvala přibližně tři desetiletí, přičemž jsou doložena konkrétní jména osob podílejících se na jednotlivých stavebních etapách. Část prací probíhala v letech 1507–1515. Dle historika Bohumíra Indry prameny uvádí: „Spolu s mistrem Štefanem pracovali zde Hanzl zedník a Mikuláš zedník, po roce 1516 pak do roku 1530 Maxa zedník a Valenta zedník z Prostějova“. Na základě listiny z roku 1596 uložené v báni farního kostela se pak dovídáme, že bylo zedníkům placeno denně čtyři feniky, tovaryšům tři a nádeníkům dva feniky. Ve stejném zdroji je uvedeno, že na zajištění převozu kamene a vlastní stavbě hradeb museli pomáhat poddaní Hranického, Prostějovského,

Veduta města Lipníka nad Bečvou z roku 1727. Bílým kroužkem vyznačena předmětná plocha výzkumu v roce 2020.

Přerovského a Tovačovského panství. Vznik hradeb lze jednoznačně spojit s intenzivními stavebními aktivitami mocného rodu Pernštejnů, který v dané době tato panství vlastnil.

Po ztrátě jejich primární obranné funkce docházelo nejdříve k necitlivým stavebním zásahům. Zejména úpravy realizované v průběhu 19. a 20. století ovlivnily rozsah zachování fortifikace víceméně do podoby, jakou známe dnes. Postupně tak zmizela část úseků hlavní hradby, parkánové zdi, několik bašt, obě vstupní brány spolu s barbakány a příkopy byly z větší části zasypány. K odbourání věže Osecké a Hranické brány došlo podle zápisů v Pamětní knize v roce 1840. V roce 1858 bylo po požáru města přistoupeno k odstranění hradeb na východní straně opevnění. Na pozemcích v místě zasypávaných příkopů podél severního a východního předpolí hradeb vznikl v roce 1881 Rudolfův park, dnes Komenského sady. Do současnosti se z celkového počtu původních třinácti dochovalo pouze sedm věží. Interiéry některých z nich byly v minulosti jejich majiteli přestavovány na bytové jednotky.

Pokračování na straně 4

Celkový pohled na historické jádro města Lipníka nad Bečvou. Bílým kruhem vyznačena budova bývalé elektrotechnické školy.

Stavební zásahy se nevyhnuly ani jižní straně opevnění v dnešní ulici Novosady, což je doloženo například v souvislosti s výstavbou nájemního domu okresní záložny v roce 1929, kdy zde byla odbourána část hradeb. Z jižní linie hradeb s původně sedmi baštami v hlavní a čtyřmi v parkánové zdi se do současnosti zachovaly pouze dvě bašty půlválcové a jedna polygonální v hlavní hradbě.

Svědectví archeologických pramenů

Příležitosti k archeologickému výzkumu samotných městských hradeb v Lipníku nad Bečvou nebylo dosud mnoho. V roce 2013 došlo k průzkumu souvrství terénních vyrovnávek novověkého stáří přiléhajících k půlkruhové dovnitř otevřené baště v parkánové zdi na pozemku lipenského měšťana Broňka Rýpara při západní linii opevnění.

V roce 2019 došlo k odstranění jedné z nevyužívaných budov Střední školy elektrotechnické v ulici Novosady č.p. 31. Původní budova, při jejíž stavbě došlo k odbourání části hradeb spolu s jednou půlkruhovou baštou, pochází již z 2. pol. 19. století. V roce 1897 byla v této budově, v níž sídlila místní česká škola, zřízena průmyslová škola s širším zaměřením. V průběhu 20. století byl objekt adaptován pro různé účely. V roce 1925 bylo například její první patro nákladem města přestavěno pro vojenské gážísty.

Budova bývalé školy v ulici Novosady č.p. 31 měla obdélný půdorys a zabírala poměrně rozsáhlou plochu o rozměrech 33,45 x 17,85 m. Její demolici v roce 2019 vznikla volná plocha, která byla po terénních úpravách zatravněna. Mezi dochovanými úseky jižní linie hradební zdi tak vznikla mezera dlouhá 33,4 m.

Celkový pohled od jihozápadu na zatravněný prostor v místě bývalé elektroškoly. V pozadí půlkruhová bašta.

Přerovským archeologům se naskytla výjimečná možnost provést průzkum přírodních pozůstatků hradby a zjistit způsob jejího založení v souvislosti s plánovaným projektem města Lipník nad Bečvou, který počítá s přiznáním linie chybějícího úseku hradby. V rámci výzkumu členové archeologického týmu Muzea Komenského v Přerově položili celkem čtyři zjišťovací sondy, které měly za cíl ověřit založení v terénu místy patrného torza novodobé zdi, respektující jižní linii původní hradby. Zjišťovací sondy byly položeny vně i uvnitř hradeb, čímž se podařilo zachytit stratigrafickou situaci tohoto prostoru.

Ve zjišťovací sondě S3 a S4 situované při severovýchodním okraji předmětné plochy bylo zjištěno torzo základu pozdně gotické hradby vylámané do hloubky 1,3 – 1,6 m od úrovně současného terénu. Šířka hradební zdi činila 2,3 – 2,4 m. Byla zděna z větších bloků lomového kamene kladených na kvalitní vápeno-píščitou maltu.

Dokončení na straně 5

V rámci dokumentace JZ a SV profilu sondy S3 se podařilo před vnějším lícem základu hradby zachytit stavební výkop, do kterého zedníci v období pozdní gotiky založili konstrukci zdi. Vůči dnešnímu povrchu vně a uvnitř hradby se úroveň založení nachází v hloubce 1,8–2,2 m. Při vnějším líci základu hradby se podařilo v zásypu stavebního výkopu najít větší množství zlomků tenkostěnné oxidačně pálené keramiky. Jednalo se o části dvou nádob, které nesly na podhrdlí kolkovanou výzdobu. Dataci této keramiky lze klást do první třetiny 16. století a lze ji jednoznačně spojit s obdobím výstavby hradeb.

*Člen přerovského archeologického týmu
Jan Novotný při začišťování sondy S3.*

Z dokumentace souvrství je patrný rovněž novodobý výkop, který posloužil k částečnému vylámaní kamenného zdiva hradby. Následně byla na základu původní hradby založena mladší užší zeď, jejíž nadzemní zdivo dosahovalo šířky pouhých 0,8 metru, přičemž vnější líc této konstrukce navazovala na linii vnější líce dochované pozdně gotické hradby. Na konstrukci vnější plenty této novodobé zdi dochované do výšky cca 0,3 m je patrná snaha jejich tvůrců o napodobení způsobu zdění původní hradby. Oproti originálu je patrné záměrné zúžení konstrukce na šířku 0,8 m. K této mladší stavební úpravě došlo nejspíše ve 2. polovině 19. století patrně v souvislosti se založením objektu školy v ulici Novosady.

Ve spodní části sondy S3 zachycený rozšířený základ městské hradby, na kterém byla později vystavěna novodobá zeď.

V rámci výzkumu se za pomoci detektoru kovů podařilo zachránit rovněž jednu stříbrnou minci, která pochází z úrovně terénních vyrovnávek z období raného novověku. Jednalo se o grešli Ferdinanda II. (1617–1637) z roku 1624.

V rámci dolního Pobečví jsou lipenské hradby vedle dochovaných částí městského opevnění v Přerově a Hranicích tím odkazem našich předků, na který mohou být obyvatelé této části Olomouckého kraje náležitě hrdí. Proto je nezbytné při jejich konzervaci a obnově postupovat citlivě, o což se město Lipník nad Bečvou v posledních desetiletích snaží.

Stříbrná grešle z roku 1624 nalezená v úrovni novověkých terénních vyrovnávek.

Historický nález kolonie netopýrů jižních

Pondělí 3. srpna 2020 neslibovalo být výjimečným dnem – očekával jsem běžnou muzejní agendu. Z té nevybočoval ani telefonát pana Kojeckého z Ludslavic, který hlásil výskyt netopýrů u nich v domě. I jeho dotaz, co s nimi má dělat, byl dotazem běžným. Pouze při informaci o tom, že jde o kolonii, jsem zbystřil – kolonie se v naší sběrné oblasti vždy snažíme prověřit. Dohodli jsme se tedy na návštěvě, pan Kojecký slíbil zajistit i zvedací plošinu – kolonie se nacházela za ostěním budovy v prvním patře obytného domu ve výši asi osm metrů. První odchyt dne 4. srpna přinesl dva jedince, oba byli mladí samci, a určením druhu jsem si nebyl vůbec jistý. V úvahu připadali 3 malí zástupci rodu *Myotis*, proti těm ovšem stál nezvyklý tvar tragu (ušního víčka). V úvahu tak připadal pouze rod *Pipistrellus*, tedy rod s našimi nejmenšími druhy netopýrů. Což znamenalo netopýry změřit, nafotit a poslat odborníkům.

Instalace sítě před ostění domu v Ludslavicích za pomoci vysokozdvížečného ramene nakladače slámy.

Netopýr jižní

Oba oslovení (dr. Lučan, UK Praha; doc. Bartonička, MU Brno) se vyslovili stejně, téměř jistě netopýr jižní, ale chyběl znak nejdůležitější – počet hrotů na prvních řezácích. Netopýr jižní má tento řezák jako jediný z rodu *Pipistrellus* jednohrotý, ostatní naše druhy mají řezáky dvouhroté. Tento znak jsem bohužel neznal – netopýry jižního (*Pipistrellus kuhlii*) jsem nikdy v ruce neměl. Protože šlo o unikátní nález (Kolonie netopýra jižního u nás nikdy nalezena nebyla, jedná se o teplomilný druh, u něhož z naší republiky existovalo méně než 10 nálezů, všechny z posledních patnácti let a vždy se jednalo o jednotlivé jedince.) dohodli jsme se s Radkem Lučanem (mimochoodem odchovancem naší ornitologické stanice) na co nejrychlejší ověření správnosti určení.

Pan Kojecký nám opět vyšel velmi vstříc, a již 14. srpna jsme znovu instalovali odchytovou síť před výletový otvor kolonie. Tentokrát jsme se zaměřili na co nejpočetnější odchyt, podařilo se nám chytit celkem 20 jedinců (4 dospělí samci, 5 dospělých samic – jedna ještě kojící, 8 mladých samic a 3 mladí samci). Bylo jednoznačně potvrzeno původní určení

Dokončení na straně 7

druhu, což znamená zjištění úplně první mateřské kolonie netopýra jižního v České republice! Navíc byli v kolonii zjištěni 4 aktivní samci (netopýři se v našich podmínkách páří na podzim), což představuje další unikátní zjištění.

Přítomnost většího množství dospělých samců je hodně zajímavá, nemá to tak v tomto období žádný jiný druh rodu *Pipistrellus*. Podle vyjádření prof. Horáčka jde možná o součást expanzní dynamiky netopýra jižního.

Celá rodina Kojeckých, která byla u odchytu přítomna, měla z této slávy nakonec neskrývanou radost a nadále budou na svou kolonii patřičně pyšní.

Významným determinačním znakem je bílý lem zadního okraje létací blány.

Josef Chytil

75 let od odhalení pomníku americkému letci v Lipníku nad Bečvou

V letošním roce vydalo město Lipník nad Bečvou publikaci s názvem „Martin Zebersky a jeho let bez návratu“ věnovanou dramatickým událostem letecké bitvy nad Moravou ze dne 22. 5. 1944 a zároveň všem spojeneckým letcům, kteří nasazovali a mnozí z nich obětovali své životy daleko, často tisíce mil od svých rodin, přátel a domova, během letecké války odehrávající se vysoko v oblacích nad naší zemí.

Zdeněk Schenk

Jedním z nich byl také přední střelec Cpl. Martin Zebersky (18. 5. 1925–22. 8. 1944), který byl členem osádky amerického bombardéru B-24J-10-FO „Liberator“, se seriovým číslem 42-51692 a trupovým označením „9D“ od 459. bombardovací skupiny, 759. perutě. Jeho osud se naplnil dne 22. srpna 1944 během páté a zároveň poslední mise s úkolem bombardovat rafinérii Blechhammer – South ve Slezsku.

Přední střelec Cpl. Martin Zebersky.

Osádku bombardéru toho dne tvořil pilot 2 /Lt. Henry J. Kreiensieck Jr., copilot 2/Lt. Joseph R. Rosko, navigátor

2/Lt. Donald M. McClellan, bombometčík 2/Lt. Harold A. Bello, radista/boční střelec Cpl. Ralph M. Miller, mechanik/boční střelec Cpl. Richard D. McLean, přední střelec Cpl. Martin Zebersky, horní střelec Cpl. Robert L. C. Humphrey, spodní střelec Cpl. Leo H. Fritch a zadní střelec Cpl. Harvey R. Adams. Nikdo z členů osádky nemohl tušit, poté co osudného dne odstartovali v 8.00 ráno z letecké základny Giulia u Cerignoly, že je čeká let bez návratu. Nad cílem byl bombardér zasažen střelbou protiletadlového dělostřelectva.

Devíti členům osádky se podařilo z poškozeného stroje včas vyskočit, postupně byli zajati a posléze převezeni do německých zajateckých táborů. Přední střelec Cpl. Martin Zebersky se zřítíl spolu s bombardérem na levý břeh řeky Bečvy poblíž obce Nové Dvory u Lipníka nad Bečvou. Byl zabit při plnění své mise. Bylo mu pouhých 19 let. Jeho tělo převezli němečtí vojáci na městský hřbitov v Lipníku nad Bečvou, kde byl 24. 8. 1944 pohřben.

Hrob mladého amerického letce přitahoval pozornost obyvatel města a mnozí z nich sem tajně nosili čerstvé květiny. Tyto sympatie místních lidí vyvolaly ráznou reakci ze strany Němců. Ti brzy rozhodli o zrušení hrobu a přenesení ostatků do areálu lipenských kasáren, kde byl situován vojenský hřbitov.

Krátce po osvobození byly ostatky vráceny na městský hřbitov, kde byl 1. listopadu 1945 odhalen důstojný kamenný pomník v podobě padajícího Ikara se zlomeným křídlem, jenž byl realizován z výnosu sbírky organizované členy Hospodářské skupiny hostinských živností. Podnět k postavení pomníku vzešel od restaurátora a kavárníka Pavla Ludína. Návrh pomníku vytvořil akademický malíř Jan Hovora a jeho realizaci provedl sochař Roman Vrána.

Představitelé Lipníku nad Bečvou se zástupci americké armády při slavnostním odhalení pomníku dne 1. listopadu 1945 na hřbitově v Lipníku nad Bečvou.

Slavnostního odhalení pomníku se účastnili vedle představitelů města Lipníka nad Bečvou také zástupci americké armády, členové společenských organizací, sdružení a spolků.

O rok později dne 13. listopadu 1946 byly tělesné pozůstatky letce opět exhumovány Američany a převezeny na vojenský hřbitov do Francie, odkud byly o rok později přemístěny do U.S.A., kde došlo k jejich poslednímu pietnímu uložení dne 18. května 1949 na Long Island National Cemetery, který se nachází ve Farmingdale na Long Island, Suffolk County, ve státě New York. Zde odpočívá Cpl. Martin Zebersky ve své rodné zemi vedle tisíce dalších padlých hrdinů.

Na dramatické události ze dne 22. 8. 1944, které se odehrály poblíž Lipníku nad Bečvou, se stále nezapomnělo. Pamětníci uchovávají ve svých vzpomínkách i po dlouhých 75 letech jméno a příběh mladého hrdiny, který obětoval svůj mladý život za jejich svobodu. Na levém břehu řeky Bečvy poblíž místa havárie amerického bombardéru B-24J-10-FO „Liberator“, seriové číslo 42-51692, v němž Martin Zebersky zahynul, byl k uctění památky postaven kamenný pomníček s jeho fotografií.

Dokončení na straně 9

V roce 2000 přicestovali Stanley a Alfred Zebersky z U.S.A., aby uctili památku svého bratra Martina přímo v Lipníku nad Bečvou.

Americký letec Cpl. Martin Zebersky byl v roce 2015 vyhlášen čestným občanem města Lipníka nad Bečvou. Tímto slavnostním aktem vyvrcholily všechny předchozí snahy uctít i uchovat památku tohoto mladého amerického letce, jehož jméno vstoupilo natrvalo do povědomí obyvatel Lipníka nad Bečvou. Jeho předčasná smrt v pouhých 19 letech zůstane navždy připomínkou odvahy a ochoty nasadit dobrovolně svůj život v boji za svobodu ostatních národů.

Budiž tak on a tisíce dalších hrdinů vzorem pro naši i budoucí generace žijící v míru, v centru svobodné Evropy.

Čest jejich památce.

Současná podoba pomníku

Kyselé třešně pokřtíme v listopadu

V Přerově a v blízké vesnici Lověšice se odehrává v pořadí desátá kniha z pera přerovské spisovatelky Lenky Chalupové. Ta čtenáře „přenes“ do válečných let 1944 a 1945, v nichž se odehrává příběh, jemuž dala název Kyselé třešně.

Román je volně inspirovaný událostmi, které se doopravdy staly, postavy jsou ale smyšlené. „Mezi hlavní postavy patří učitel Petr Skála, který přichází do lověšické malotřídky učit nejmenší děti, část děje je viděna očima i jeho osmileté žákyně Helenky Kiliánové. Místem děje jsou přerovské i lověšické ulice, ale třeba také nemocnice, Optikotechna nebo úřadovna gestapa,“ říká autorka. Aby dobře vystihla pohnutou dobu ve všech detailech, využívala při tvorbě kroniky a konzultovala dobové reálie s přerovskými historiky. A ti se také stanou kmotry Kyselých třešní. Pracovníci přerovského muzea Kristina a Petr Sehnálkovi a ředitel archivu Jiří Lapáček pokřtí knihu v úterý 3. listopadu v 17 hodin ve Slavnostní zámecké síni.

A nepůjde jen o křest, ale komponovaný pořad se čtením a hudbou – dobovou atmosféru dotvoří kapela Lam Trio.

Akci pořádá Muzeum Komenského v Přerově ve spolupráci s Městskou knihovnou. Na akci je nutná rezervace do konce října na mailu sluzby@knihovnaprerov.cz, nebo telefonicky na čísle 581 334 069.

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM STUDNY NA HORNÍM NÁMĚSTÍ V PŘEROVĚ

Archeologický tým Muzea Komenského v Přerově provedl za technické podpory Sboru dobrovolných hasičů města Přerova v srpnu a září 2020 záchranný výzkum studny na Horním náměstí v prostoru mezi lipami. Byl to historicky první archeologický průzkum této studny, která po staletí představovala důležitý zdroj pitné vody pro obyvatele přerovského horního města zvaného v období pozdního středověku a novověku „Kopec“.

Zdeněk Schenk

Svědectví historických pramenů

Nejstarší zmínka o zásobování prostoru dnešního Horního náměstí vodou se váže k roku 1503, kdy Vilém z Pernštejna pronajal mlynáři Ondřeji Šilhanovi tzv. Velký mlýn na levém břehu řeky Bečvy včetně vodního srubu, z kterého se vedla voda na kopec. V roce 1511 bylo Ondřeji Šilhanovi nařízeno, aby přenesl sladové kolo na jiné místo a rozšířil zařízení pro vedení vody na Horní město. V roce 1623 je v obecních účtech uvedena položka na zaplacení jednomu židovi, který vyplatil od vojáků mrazné trouby odcizené z kopecké cisterny. V té době mělo často docházet k uvolnění okovu v kopecké studni, jenž musel být vytažen.

Dostatek vody byl zásadní i z bezpečnostního hlediska, protože město bylo v průběhu staletí opakovaně sužováno rozsáhlými požáry. Během velkého požáru v roce 1749 došlo k poškození dřevěného zařízení studně na Horním městě, která byla posléze opravena. Z písemných pramenů ze 2. poloviny 18. století se dozvídáme konkrétní údaje o existenci vodní nádrže a hluboké studny na Horním městě, která ale trpěla nedostatkem vody, což představovalo riziko z hlediska požární ochrany. Voda ze

Sbor dobrovolných hasičů města Přerova zajišťující technické zázemí výzkumu studny a fotografa Iveta Juchelková.

Voda ze studně byla čerpána velmi obtížně za pomoci rumpálu.

Nejstarší vyobrazení předmětného prostoru pochází až ze druhé poloviny 19. století, kdy již byla nadzemní část studny s rumpálem a nahrazena pumpou.

Na kresbě Horního náměstí od Karla Minaříka z roku 1877, kde je vyobrazen altán s pumpou ještě nefigurují lípy. Na pozdějším dobovém záběru jsou kromě přihlížejících Přerovanů patrné i mladé lípy, které byly kolem altánu dodatečně vysazeny.

Z porovnání dalších dochovaných dobových pohlednic náměstí vyplývá, že zchátralý dřevěný altán byl odstraněn před rokem 1899. Pumpa byla demontována v roce 1903 patrně v souvislosti se zavedením městského vodovodu v roce 1903.

Členové týmu dobrovolných hasičů odebírají sedimenty ze dna studny.

*Kameraman Jiří Dvorský
během dokumentace studny.*

Svědectví archeologických pramenů

Již v roce 2019 proběhla první etapa archeologického výzkumu v prostoru mezi lipami, která potvrdila existenci studny a ověřila stav její konstrukce a dataci jejího vzniku. Zjišťovací sondou položenou při vnějším líci obrubně studny se podařilo zachytit zásyp stavebního výkopu, do kterého zedníci v období pozdní gotiky založili zděnou konstrukci studny. Na základě keramiky nalezené v zásypu můžeme klást tento výkop do první třetiny 16. století a lze jej jednoznačně spojit s obdobím výstavby objektu studny.

Původně plánované dokončení výzkumu studny na jaře letošního roku se muselo z důvodu protipandemických opatření přesunout na závěr léta 2020.

*Členové archeologického týmu u plavící linky:
Zleva: M. Komínek, Z. Schenk, L. Vávra,
J. Novotný jr., L. Dokoupil, E. Vilimec,
O. Venos a J. Novotný.*

Po otevření studny bylo nutné zabezpečit odvětrání dlouhodobě uzavřeného prostoru. Následně byla hasiči odčerpána voda ze dna studny. Jednalo se přibližně o 4 m vysoký sloupec vody. Vzhledem k neustálému přítoku vody bylo nezbytné v průběhu prací čerpadlo opakovaně využít. Poté byla úroveň svrchní části sedimentů usazených na dně postupně ručně snižována. Vykopaný materiál byl v kýblech za pomoci kladky vytahován na povrch, kde jej členové archeologického týmu třídili a posléze důkladně proplavili na sítích tak, aby se podařilo zachytit i co nejmenší archeologické nálezy.

*Detailní pohled na materiál ze dna studny
proplavovaný postupně na sítích plavící linky.*

Dno studny se podařilo během dvou dní prohloubit téměř o dva metry nánosů, přičemž nebylo dosaženo původní úrovně dna. Aktuální vyčištěná hloubka má hodnotu 16, 2 m od úrovně současného povrchu země.

Nálezy ze studny

Svrchní vrstvy nánosů tvořily vedle větších či menších kusů opracovaných dřev a dlažebních kostek také větší kusy lomového kamene z původní obrubně studny, které bylo nutno ze dna vyzvednout.

Sedimenty dále obsahovaly archeologické nálezy v podobě skleněných lahví a lahviček nejrůznějších tvarů a velikostí. Některé z nich byly opatřeny dobovými firemními kolkami. Tak se dochoval kompletní exemplář láhve od likéru AMARANTINO s logem firmy Kavka Příbram. Tento produkt byl likérkou označován jako „lékařsky doporučená silící hořká“. Bedřich Kafka vlastnil firmu na výrobu lihu, velkoobchod s vínem, lisovnu ovocných šťáv, moštárnu, továrnu na konzervy a továrnu nejjemnějších likérových specialit v Příbrami, c.k. dvorní dodavatel. Tato likérka existovala v letech 1890–1950.

Skleněná láhev od likéru AMARANTINO s logem firmy Kavka Příbram.

Kameninová láhev na minerální vodu.

Další zajímavý nalezený předmět představuje téměř kompletní kameninová láhev na minerální vodu s kruhovým špatně naraženým kolkem, v jehož středu je umístěna pruská orlice a špatně čitelný opis SELTERS NASSAU. Tato podoba kolku odpovídá předepsaným značkám kameninových lahví z 80. let 19. století. Pod uchem láhve je dále patrné označení výrobní série Num. 56. Láhev vyzvednutá ze dna přešovské studny souvisí s produkcí světově proslulých minerálních vod, které byly v 18. a 19. století distribuovány z vývěrů minerálních pramenů v okolí hessenského Niederselters. Jeden z důležitých zdrojů byl rovněž v Selters an der Lahn, kde byly po roce 1866 plněny láhve s kolkem SELTERS NASSAU.

Velkým množstvím fragmentů bylo zastoupeno porcelánové nádobí. Některé exempláře dochované sice v torzální podobě lze relativně přesně datovat díky výrob-

ním značkám. Tak je tomu i v případě části dna porcelánového talíře, na kterém je patrná značka s korunovaným dvouhlavým orlem, nad níž jsou umístěny iniciály MZ. Pod pařáty orla je uveden název fabriky AUSTRIA. Tento typ výrobní značky užívala továrna na výrobu porcelánu ve Staré Roli (německy Alt Rohrlau) v letech 1884–1909, kdy ji vlastnil pražský bankéř Moritz Zdekauer. Tato společnost vyvážela své výrobky do Severní a Jižní Ameriky a holandských kolonií. Výrobu porcelánu v obci Stará Role, dnes městské části Karlových Varů, zahájil pražský obchodník Augustin Nowotný v roce 1836. Na jeho činnost navázal syn Emanuel Nowotný, který produkci továrny značně rozšířil. V důsledku krize 80. let 19. století byl rodinný podnik prodán v aukci.

Detail kolku s pruskou orlicí a špatně čitelným opisem SELTERS NAßSAU.

Značka továrny na výrobu porcelánu s monogramem majitele Moritze Zdekauera.

Fragment porcelánové vázičky s andělem.

Z dalších nálezů je zajímavý také fragment drobné vázičky s odlomeným hrdlem a dnem, která byla po stranách opatřena ozdobnými úchyty v podobě pozlacených rostlinných úponků zakončených květem. Ústřední malovaný motiv ohraničený perlovcem představoval okřídlený anděl na břehu jezera.

Miniaturní porcelánová figurka ženy

Ze studny byla vyzvednuta i miniaturní porcelánová figurka ženy v zelených šatech, s bílým šátkem lemovaným červeným pruhem na ramenou, čepcem s dlouhou černou mašlí a žlutě zbarvenou kabelkou v pravé ruce.

Pohoda, klídek, tabáček

Další zajímavý nález představuje torzo dvoudílné keramické dýmky, jejíž povrch nese reliéfní rostlinnou výzdobu. Nápadné je turbanovitě zesílené zakončení krčku, ohraničené po obvodu obíhajícím perlovcem, v místech, kde se na dýmku nasažovala dřevěná troubel.

Pokračování na straně 14

Přerovský exemplář se řadí k typům dvou-
dílných dýmek, jejichž produkce se ve
větší míře rozšířila v poslední třetině 19.
století a na počátku 20. století. Právě v to-
to období doznalo užívání této kuřácké po-
můcky značné obliby zejména v kaváren-
ském prostředí.

Vojenské knoflíky

Z období Rakouska - Uherska pochází
dva mosazné knoflíky z vojenských uni-
form. První z nich o průměru 23 mm s re-
liéfem dvouhlavého orla náleží důstojnic-
ké uniformě. V druhém případě se jed-
nalo o plochý knoflík o průměru 23 mm
s reliéfně znázorněnou číslicí 31, který po-
chází z uniformy zeměbraneckého pěšího
pluku č. 31, jehož štáb byl dislokován v Tě-
šíně od roku 1901 do roku 1917, kdy zanikl.

*Mosazné nábojnice z puškových nábojů
8x50 mm R Mannlicher a 7,92x57 mm Mauser.*

Munice

V sedimentech ze dna studny se nacháze-
ly také části militarií z období Rakouska-
Uherska. Dle určení jednoho z členů ar-
cheologického týmu Jana Novotného byly
nejpočetněji zastoupeny prázdné mo-
sazné nábojnice z puškových nábojů
8x50 mm R. Mannlicher a 7,92x57 mm
Mauser, které byly součástí výzbroje
rakousko-uherské armády. Většina byla
vyrobena mezi lety 1903–1917. Za kuriózní
lze považovat druhotnou úpravu jedné
z nábojnic do podoby provizorního zapalovače.
Těmito úpravami si krátili čas vo-
jáci v zákopech na bojištích I. světové vál-
ky. Z nalezených kusů prvoválečné mu-
nice lze uvést rovněž dělostřelecký šrap-
nel ráže 75 mm s měděným vodícím

proužkem, který byl již v minulosti delabo-
rován a před vhozením do studny tvořil
pravděpodobně součást něčí soukromé
sbírky.

*Delaborovaný dělostřelecký šrapnel ráže
75mm s měděným vodícím proužkem.*

Za prvorepublikovou municí čs. armády
lze považovat torzo ručního granátu OÚG
vz. 34. Nejmladší nálezy munice jsou spo-
jeny s obdobím II. světové války. Byly vyz-
vednuty zkorodované části několika 20
mm projektilů patrně do leteckého kanó-
nu a torzo minometného granátu O-832
ráže 82 mm bez zapalovače, které byly
z preventivních důvodů ohlášeny Policii
ČR. V případě munice vhozené do studny,
tak obyvatelé Horního náměstí velmi prav-
děpodobně činili záměrně, patrně z oba-

vy před případnými postihy, které by hrozily při nalezení munice v jejich domácnostech.

Od dřevěných trámů po koloběžku

Specifické podmínky pod vodní hladinou bez přístupu kyslíku umožnily prodloužit „životnost“ předmětům z organického materiálu. Mezi takto zakonzervované předměty patří výrobky zhotovené ze dřeva či kůže. Vedle větších trámů, trámek či desek souvisejících patrně s původní dřevěnou nadzemní konstrukcí studny byly vyzvednuty především rozměrově drobnější artefakty. Jednalo se například o části dřevěného obložení nábytku zdobené vyřezávanými geometrickými motivy nebo torzo dřevěného zubního kartáčku s otvory pro štětiny. Mezi dětské hračky z časů našich pradědů můžeme zařadit torzo koloběžky s dřevěným kolečkem nebo ze dřeva vyřezaný nožik o délce 20 cm.

Torzo koloběžky s dřevěným kolečkem

Na sítěch plavicí linky uvízly rovněž drobné keramické kuličky a několik pestrobarevných skleněnek, s nimiž si hrály děti před více než sto lety stejně jako dnes.

Dřevěný nůž.

Nerozluštěná hádanka ze skla

Z úrovně nánosů byla rovněž postupně kousek po kousku vytažena polovina pamětní destičky ze silného černého skla, která na sobě nese pozlacený nápis: „Zde sladce dřímá František...“. Spodní část destičky nesoucí příjmení se již nepodařilo vyzvednout, a tak se prozatím můžeme pouze dohadovat, komu byl tento nápis věnován.

Dokončení na straně 16

Svědectví mincí

Již před zahájením průzkumu panoval předpoklad, že mezi kovovými nálezy budou zastoupeny rovněž mince, které byly v minulosti do studny vhozeny. Soubor numismatického materiálu získaného proplavením svrchních sedimentů čítal celkem 12 kusů. Tyto mince nám ohraničují aktivity z doby, kdy studna v závěru 19. století postupně ztrácela na významu a po zavedení vodovodu v roce 1903 přišla o svou primární funkci.

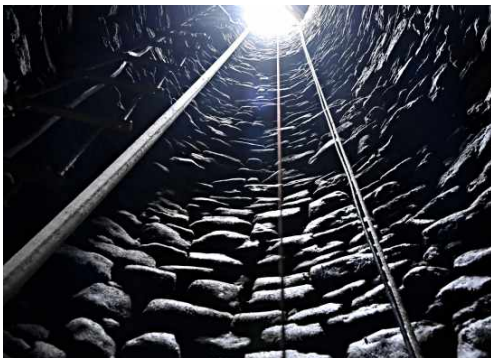
Nejstarší nalezenou mincí byl 1 krejcar Františka Josefa I. (1848–1916) z roku 1860. Z období jeho panování dále pochází pár drobných mincí – 1 haléřů a 2 haléřů. Období první republiky reprezentuje několik nálezů československých mincí z let 1918 – 1938. Nejmladší mince pochází z doby protektorátu Čechy a Morava (1939–1945). Jde o mince vyražené z nekvalitního materiálu zinku, což se podepsalo na žalostném stavu jejich zachování.

Závěr

Přerovským archeologům se naskytla výjimečná možnost provést v roce 2019 a 2020 průzkum studny, o kterém snila nejedna generace badatelů a pamětníků žijících na Horním náměstí.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že studna byla vybudovaná našimi předky v první třetině 16. století. Vznik studny lze jednoznačně spojit s intenzivními stavebními aktivitami mocného rodu Pernštejnů, který v dané době přerovské panství vlastnil. V případě studny na Horním náměstí v Přerově se jedná o krásnou ukázkou kvalitní řemeslné práce studnařů a zednických mistrů, jejichž dílo se dochovalo i po pěti stech letech téměř neporušené. Studna o průměru 1,7 m byla založena původně do hloubky větší než 16 m. Její kamenná konstrukce byla vyzděna z nasekaných bloků místního sladkovodního vápence – travertinu kladených pečlivě do řádků. Síla stěny se pohybuje okolo 0,3 – 0,4 m.

Studna nebyla našimi předky naštěstí zasypana, ale přesto po ztrátě své primární funkce sloužila některým Přerovanům příležitostně jako objekt pro odložení nepotřebných věcí z jejich domácností, čemuž naznačuje velmi pestré složení archeologických nálezů, které ilustrují každodenní život obyvatel přerovského Horního náměstí ve 2. polovině 19. století – 1. poloviny 20. století.

Genius loci

Archeologický výzkum studny byl proveden v souvislosti s plánovaným nahrazením šesti přestárých lip, které více než 140 let tvořily symbolický kruh kolem objektu dřevěného altánu nad studní a po jeho stržení v závěru 19. století a posléze odstranění staré pumpy byly až do letošního roku jedinou připomínkou místa, kde stávala studna. Vzrostlé stromy se pro generace Přerovanů staly nepřehlédnutelným živým prvkem historického Horního náměstí Přerova, spoludotvářely kouzelnou atmosféru a genius loci tohoto místa.

Statutární město Přerov plánuje náhradní výsadbu lip a úpravu celého prostoru okolo bývalé studny včetně její obnovy.

Pokud bude objekt studny s ohledem na její historický význam skutečně obnoven a důstojně prezentován, může být oním prvkem, který pomůže oživit prostor Horního náměstí a stane se cílem pravidelných procházek nejen Přerovanů, ale zároveň všech návštěvníků našeho města.

Ohlédnutí za archeologickým létem

Během letních měsíců července a srpna 2020 se Muzeum Komenského v Přerově zapojilo společně s dalšími více než třemi desítkami muzejních a regionálních pracovišť z celé České republiky do projektu Archeologické léto.

Zdeněk Schenk

Akci připravily Archeologické ústavy AV ČR v Praze a Brně a Národní památkový ústav. Jednalo se o unikátní sérii komentovaných prohlídek na předem vybraných archeologických lokalitách v celé České republice. V době, kdy kvůli pandemii COVID-19 zůstala velká část obyvatel naší republiky v tuzemsku, se staly výpravy do minulosti vítaným zpestřením letních dní.

Na Přerovsku bylo realizováno celkem 9 komentovaných prohlídek s terénním archeologem Muzea Komenského v Přerově ve spolupráci s Kulturně informačními službami města Přerova. První prohlídka zavedla zájemce o prehistorii na legendární paleolitickou lokalitu do Předmostí s návštěvou Památníku lovců mamutů a výstupem na lokalitu Hradisko, kde měl vzniknout projekt Svět lovců mamutů, širší veřejnosti známý pod názvem Mamutov.

Další komentovaná prohlídka byla věnována historickému jádru města Přerova s jeho pozdně gotickým opevněním a rovněž Památníku jednoty bratrské Na Marku, kde se mohli posluchači projít po části původní renesanční dlážděné cesty, po které kráčet během svého působení na přerovské bratrské škole Jan Amos Komenský. Tato unikátní cesta byla spolu se základy bratrského sboru a domu se školou odkryta během archeologického výzkumu v letech 2012–2013.

S velkým úspěchem se setkaly prohlídky na hradě Helfštýně, kde byly zájemcům představeny nejen části dochované

Účastníci komentované prohlídky u zbytku vápencové Skalky na legendární archeologické lokalitě v Předmostí.

opevnění hradiště z pozdní doby bronzové a předsunuté fortifikace z období raného novověku ukryté v lesním porostu hradního kopce, ale především samotný hrad Helfštýn s nově zpřístupněným palácem, který prošel během tříleté obnovy výraznou proměnou. V závěru každé prohlídky byli účastníci odměněni nezapomenutelným pohledem do krajiny bečevské části Moravské brány, který se za optimálních klimatických podmínek naskytá z vyhlídkové plošiny v úrovni koruny nejvyššího patra paláce. Všem účastníkům, milovníkům archeologie a naší nejstarší historie náleží poděkování nejen za jejich hojnou účast na jednotlivých komentovaných prohlídkách, ale zároveň za jejich trpělivost a zaujetí, s jakým vydrželi naslouchat 3–4 hodinovému výkladu prokládanému ukázkami archeologických nálezů, fotografické či kresebné dokumentace archeologických situací. Popularizace archeologického dědictví, prezentace výsledků archeologických výzkumů a sdílení informací se zájemci a milovníky naší nejstarší historie z řad široké veřejnosti je nezbytnou součástí práce archeologů. Archeologické památky jsou nedílnou součástí našeho kulturního dědictví. A jako k takovým je třeba k nim přistupovat s úctou a respektem.

Hrady Českomoravské vysočiny

Vybrané hrady a památky, které byly cílem letošní podzimní poznávací akce členů zlínské pobočky Klubu Augusta Sedláčka představí Lubomír Vyňuchal. Nebude chybět ani netradiční drobná perlička, což byla letos návštěva soukromého a veřejnosti nepřístupného vodního mlýna s pilou v Trhonicích u Jimramova. Předvánoční čas zpříjemní již tradičně také několik písní s kytarou v podání Petra Vyňuchala.

Vše se odehraje v úterý 8. prosince od 17 hodin v Korvínském domě na Horním náměstí. Těšíme se na vaši návštěvu.

V itineráři cesty nechyběl například poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, vodní mlýn s pilou v Trhonicích nebo král hradů na Vysočině – Pernštejn (viz foto).

Dvě sekerky ze starší doby bronzové u Opatovic

22. 8. 2020 byly archeologovi Muzea Komenského v Přerově během komentované prohlídky hradu Helfštýna předány panem Tomášem Jančíkem dvě sekerky ze starší doby bronzové nalezené v ornici na katastru obce Opatovice u Hranic.

Zdeněk Schenk

V prvním případě se jednalo o torzo sekerky s postranními lištami a vějířovitě rozšířeným ostřím. Délka dochované části předmětu činila 64 mm, maximální šířka 28,5 mm a šířka týlu 13,5 mm. Maximální tloušťka předmětu je 9 mm a tloušťka v úrovni týlu 6 mm. Hmotnost sekerky činila 51,96 g. Povrch předmětu byl pokryt světle zelenou patinou. Ve vzdálenosti několika desítek metrů od prvního nálezů se podařilo panu Jančíkovi najít druhou sekerku. Jednalo se o kompletní exemplář bronzové sekerky s náznakem postranních lišt a vějířovitě rozšířeným ostřím. Celková délka artefaktu je 93 mm, maximální šířka 34 mm, šířka týlu 15 mm. Maximální tloušťka je 11 mm, přičemž se nástroj směrem k týlu nápadně zužuje až na hodnotu 3 mm. Hmotnost sekerky činila

Dvě sekerky ze starší doby bronzové nalezené panem Tomášem Jančíkem u Opatovic.

97,62 g. Povrch artefaktu je pokryt silně porézní světle zelenou patinou. Vzhledem k nevelké vzájemné vzdálenosti nálezových poloh obou předmětů lze předpokládat, že mohly být původně součástí většího souboru artefaktů uložených záměrně do země ve starší době bronzové před více než 3600 lety.

Oba archeologické nálezy odevzdané panem Tomášem Jančíkem obohatí novou archeologickou sbírku Muzea Komenského v Přerově. Zachráněné artefakty rozšiřují naše dosavadní znalosti o pravěkém osídlení krajiny Hranicka ve východní části přerovského regionu.

DŮLEŽITÉ UPOZORNĚNÍ!

Vzhledem k vládním opatřením ze dne 8. 10. 2020 vztahujícím se k aktuální situaci ohledně výskytu a šíření onemocnění COVID-19, jsou Muzeum Komenského v Přerově (Horní nám. 1, Přerov) a jeho pobočky Hrad Helfštýn (Týn nad Bečvou) a ORNIS (Bezručova 10, Přerov) pro veřejnost **UZAVŘENY** od 12. 10. 2020 do 25. 10. 2020 (včetně). Provoz záchranné stanice je nepřerušovaný, stejně tak můžete nadále využít služeb ekoporadny a mykologické poradny. O dalším vývoji situace vás budeme informovat na webových stránkách muzea www.prerovmuzeum.cz a facebookových stránkách. Děkujeme za pochopení.

KALENDÁRIUM

neboli

CO VÁS MŮŽE ZAJÍMAT...

3. 11. od 17.00 **Kyselé třešně.** Křest nové knihy Lenky Chalupové, spojený s autorským čtením a hudebním vystoupením oblíbené kapely Lam Trio z Frenštátu pod Radhoštěm. Slavnostní zámecká síň.

5. 11. od 16.30 **Odpoledne u krmítka.** Přihlášky do 3. 11. na syrycanska@prerovmuzeum.cz nebo 581 219 910 kl.12. Vstupné 20 Kč za osobu + 100 Kč za 1 krmítko. ORNIS.

6. 11. od 16.00 **Fusing, spékané sklo – ryba.** Výtvarná dílna. Vstupné 420 Kč. Je třeba se přihlásit na syrycanska@prerovmuzeum.cz nebo 581 219 910 kl.12, koná se při minimálním počtu 5 účastníků. ORNIS.

10. 11. od 17.00 **Minimalismus.** Jak se dá žít na několika metrech čtverečních – přednáška Alvína Korčáka. Vstupné 10 Kč. Korvínský dům.

18. 11. od 17. 00 **Vermikompostování.** Přednáška ekoporadny o zpracování bioodpadu pomocí žížal. Vstupné 10 Kč. Korvínský dům.

24. 11. od 17.00 **Hrady na Plzeňsku.** Přednáška Lubomíra Vyňuchala. Korvínský dům. Vstupné 10 Kč.

28. 11. od 13.00 do 17.00 **Bylinkové Vánoce.** Použití léčivých rostlin v domácnosti, výroba dáreků z bylin a aromatických olejů s paní Věrou Žďárskou. Vstupné 300 Kč. ORNIS.

8. 12. od 17.00 **Hrady Českomoravské Vysočiny.** Přednáška Lubomíra Vyňuchala. Korvínský dům. Vstupné 10 Kč.

11. 12. od 16.00 **Drátování.** Výtvarná dílna – výroba betlému nebo adventního svícnu. Je třeba se přihlásit na syrycanska@prerovmuzeum.cz nebo na 581 219 910 kl.12, koná se při minimálním počtu 5 účastníků. Vstupné 420 Kč. ORNIS.

10. 12. od 17. 00 **Vánoční setkání ornitologů.** ORNIS.

20. 12. od 14.00 do 18.00 **Vánoční strom pro ptactvo.** ORNIS.

21. 12. od 17.00 **Zimní slunovrat.** Oslava slunovratu – povídání Karla Trutnovského O hvězdě betlémské, výroba lodiček ze skořápek ořechů, průvod a vypuštění lodiček na řece Bečvě. Vstupné 20 Kč. Korvínský dům.

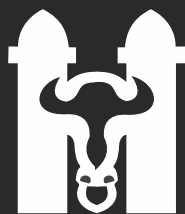
Změna programu vyhrazena.

Máte-li zájem dostávat nejen zpravodaj, ale i veškeré pozvánky na akce muzea elektronicky, požádejte si na info@prerovmuzeum.cz o zařazení vaší emailové adresy do adresáře. Takto vám již nic neuteče!

KULTURA PŘEROVA

říjen–prosinec
2020

Hlasy mrtvých jazyků

Městské evropské informační středisko Přerov, Výstavní síň Pasáž a Europe Direct Olomouc pořádají výstavu Hlasy mrtvých jazyků.

Putovní výstava se věnuje zaniklým jazykům. Jak vlastně zněly mrtvé jazyky, jež k nám promlouvají dnes hlavně skrze překlady – babylónština, stará angličtina, staroegyptština, starořečtina, nebo dokonce praindoevropština, pra-jazyk indoevropských jazyků? Nahrávky zvukové rekonstrukce těchto jazyků vznikly v Kampusu Hybernská ve studiu Mr. Wombat a podíleli se na nich přední odborníci z FF UK i zahraničních univerzit. Výstava má netradičním způsobem podporovat zájem o cizí jazyky.

Hlasy mrtvých jazyků si zájemci mohou na speciální výstavě poslehnout pomocí audionahrávek a přečíst si informace na textových panelech od 8. října ve Výstavní síni Pasáž. K prohlídce výstavy doporučujeme provést rezervaci termínu. Výstava je zapůjčena z Eu-

rope Direct Olomouc, je uspořádána s finanční spoluprací Olomouckého kraje.

Zpravodaj Muzea Komenského v Přerově
s přílohou Kultura Přerova
má pro vás
vždy v dostatečném množství

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zajišťuje činnost
spojenou s turistickým ruchem
v Přerově a regionu

PROVOZNÍ DOBA

pondělí–pátek: 8.00–17.00
sobota (1.4.–31.10.): 8.00–12.00
sobota (1.11.–31.3.): zavřeno

Tancem k historii Hané nebo až do Prahy

Po dlouhém půlročním koronavirovém půstu přijal folklorní soubor Haná Přerov pozvání do Prahy k vystoupení na půdě Národopisného muzea. A nebyl to jenom tanec, o který měli návštěvníci zájem. Tancem k historii Hané byl název naší přednášky, jejímž tématem byla samozřejmě Haná z pohledu našeho dnešního souboru. Pražští posluchači byli skvělým publikem. Po hodině a půl, kdy jsme to vzali opravdu z gruntu od pravěku a předmostských archeologických vykopávek, přes přerovské rodáky, kteří se o Hané zmiňovali ve svých dílech, až po období baroka a hanácký kroj, měli ještě doplňující otázky. Vždyť Haná je velký moravský region s bohatou minulostí, tak bylo stále se na co ptát.

Zajímali se o historii našeho tance, o naše nářečí, o kterém psal už Jan Blahoslav (1523–1571) ve svém spise Gramatika česká. A my jsme jim přiblížili i naše město Přerov s historickým předměstím Širava, jeho grunty a celkově vesnickým charakterem v době barokní.

Nejvíce se však líbily naše kroje, o kterých jsme nejenom mluvili, ale prakticky jsme se podívali i pod sukně a spodničky cudné Hanačky.

Samozřejmě ve vši počestnosti. K Přerovu se váže také poslední vývojová etapa kroje, čili tisk šátků a zástěr. V naší exkurzi jsme se proto dostali i k barvířské a tiskařské rodině Bayerů a zachovaným exponátům v etnografické expozici Muzea Komenského v Přerově. Závěrem jsme si popovídali o rekonstrukci těchto tisků a jejich využití v dnešní době, jak na zástěry ke kroji, tak v civilním odívání.

Po krátké přestávce jsme už byli

všichni nachystaní k předvedení našich tanců. Hrála nám k tomu Hanácká móžeka Litovel. Pro publikum, které je na stejné vlně, se tancuje, hraje a zpívá s chutí a nadšením. Nechtělo se nám ani skončit, ale před námi byla daleká cesta domů. Naložili jsme kufry, cimbál a další hudební nástroje a taky sebe a vydali jsme se zpátky domů na Hanou, do Přerova a do postele.

Magda Barboříková a Petra Kopřivová

Vážení čtenáři,
vzhledem k průběžně se měnícím protiepidemickým opatřením,
sledujte, prosím, aktuální informace na stránkách pořadatelů
jednotlivých akcí.

Braniborsko plné překvapení

Městské evropské informační středisko Přerov pořádá ve čtvrtek 22. října 2020 od 17 hodin v Base campu přednášku s Pavlou Apostolaki, cestovatelkou a novinářkou.

Pavla Apostolaki vám tuto spolkovou zemi Německa představí atraktivním způsobem. Zavede vás do neobvyklého pivovaru, na retro výlet do NDR, do lázní bohémů a ukáže vám, že braniborská kuchyně není jen eintopf.

LEŽATÁ NULA

To je název dalšího počínu Výstavní síně Pasáž, kde grafická dílna Utěrky představí výběr ze svých roztisků, nátsků, soutisků přetisků, obtisků a tisků.

Dílnu Utěrky tvoří autorské duo MgA. Martin Krkošek (1979) spolu s MgA. Pavlou Krkoškovou Byrtusovou (1981). Pavla kreslí, fotí, píše, maluje a plánuje. Martin ilustruje, animuje, tiskne, vede grafické dílny a občas sváže i nějakou knihu. Díky této spolupráci pak v dílně vznikají plakáty, pohlednice, skládačky, naučné tabule, ale třeba i celé autorské knihy.

Duha Klub Dlažka má 30 let!

A při té příležitosti se můžete s jeho historií seznámit ve Výstavní síni Pasáž, kde se bude od 12. 11. 2020 do 22. 1. 2021 prezentovat. Slavnostní zahájení výstavy vernisáží je plánováno na čtvrtek 12. listopadu v 17 hodin.

Duha Klub Dlažka je organizace již od svého vzniku v lednu 1990 složená z řady aktivních organizátorů, ale i aktivních účastníků. Většina členů se podílí na akcích jako vedoucí. Počet členů překračuje pět stovek.

Duha Klub Dlažka je pobočný spolek spolku Duha. Má své centrum na Palackého ulici v Přerově, kde provádí řadu aktivit klubového charakteru, a je zde i centrum akcí v Přerově. Duha Klub Dlažka má svou základnu v Rajnochovicích. Mimo prázdniny zde probíhá řada víkendů, výletů a adaptačních kurzů a během prázdnin tábory pro děti, mládež i rodiče s dětmi. Duha Klub Dlažka využívá řadu základen po celé naší republice.

Hlavní náplní činnosti jsou akce ve volném čase pro děti, mládež, rodiče s dětmi i samostatně dospělé, zahrnující společné víkendy, tábory a klubové aktivity, kulturní, vzdělávací, sportovní a turistické akce.

Duha Klub Dlažka současně působí jako infocentrum. Klub Dlažka vydává asimesičník Dlaždič. Má rovněž své facebookové stránky a webovou stránku www.dlazka.cz

Jaroslav „Mussur“ Bielek

Do knihovny za deskovkami pro malé i velké!

Deskové hry hýbou světem! Malí i velcí stále častěji usedají ke stolu, pečlivě studují herní pravidla a zkoušejí své štěstí ve hře! Deskovky představují zábavu, odpočinek, napětí i únik z každodenní rutiny. Jsou populární a moderní a hráči se díky nim mohou stát lusknutím prstu prakticky kýmkoli – detektivem, superhrdinou, obchodníkem s nemovitostmi nebo třeba krotitelem zvířat – stačí si jen vybrat! Pokud jste i vy tomuto fenoménu propadli a rádi byste si vyzkoušeli co nejvíce společenských her, nemusíte do nich hned investovat – v knihovně si je totiž můžete vypůjčit a ti menší rovnou i zahrát!

Již nějakou dobu patří páteční odpoledne v půjčovně pro děti hernímu klubu „Háčka“, ve kterém se schází kluci i holky s hráčskou duší.

Na programu „Háčka“ se pravidelně střídají hry strategické, postřehovky, party hry, logické, kooperativní nebo třeba karetní. Nikdo se rozhodně nemusí bát, že nezná předem pravidla nebo nemá svého partáka do hry. Pravidla předem na místě vysvětlí vedoucí klubu a nějaký ten spoluhráč se také vždy najde. Stačí tedy jen sledovat aktuální program „Háčka“ na inter-

Pokračování na str. 3

netových stránkách www.knihovnaprEROV.cz, na instagramové účtu @knihovnaprEROV a na Facebooku klubu www.facebook.com/HackoClubPrEROV/ a ve správný čas dorazí!

Pro všechny hrávé a soutěživé nadšence je klub otevřen každý pátek

od 14.00 do 16.00 hodin v půjčovně pro děti na Palackého ul. 1 a podmínkou v jeho členství je pouze platná registrace v přerovské knihovně.

Pokud si však chcete jakoukoli společenskou hru zahrát v pohodlí domova, ať už se sourozencem nebo

třeba s partnerem, máte rovněž možnost. Deskové hry v knihovně půjčujeme registrovaným uživatelům absenčně domů na 14 dní, a to jak v půjčovně pro děti nebo na pobočce v Předměstí, tak v oddělení pro dospělé.

Podzimní zahrada Pavla Bezděčky

Od 26. listopadu až do 29. ledna následujícího roku se můžete ve Výstavní síni Pasáž v Kartochovilově ulici seznámit s výtvarnou prací Pavla Bezděčky. Výstavu svých obrazů nazval Podzimní zahrada. A pokud tomu epidemická situace dovolí, bude k výstavě uspořádána i slavnostní vernisáž za účasti autora. Jste tedy srdečně zváni ve čtvrtek 26. listopadu v tradičních 17 hodin na vernisáž, ale i kdyby ta nakonec nebyla, tak se nemusíte obávat - výstava bude!

Pavel Bezděčka se narodil v červenci 1952 v Praze, ale své dětství a dospívání prožil v Olomouci. Později bydlel na mnoha místech, nejdéle v Uherském Hradišti a nyní žije již 14 let v Jihlavě, kde pracuje v muzeu jako kurátor zoologických sbírek. Kromě zoologie ho baví fotografování, kresba, malba, psaní pohádek a bajek.

Fotografie uplatnil v řadě knih, časopisů, propagačních materiálů, a také na více než 60 autorských či kolektivních výstavách. Ilustracemi doplňuje zejména své odborné publikace a pohádky pro děti. Počítačové malbě (computer painting) se věnuje od roku 2012. Svá díla dosud vystavil na více než padesáti výstavách. Realizace uplatnil v Dačicích, Přibyslavi a nizozemském městě Mock en Middelaar.

Je členem Unie výtvarných umělců České republiky a je zapsán v Národním registru profesionálních výtvarníků a designérů České republiky. Je také členem Spolku výtvarných umělců Vysočiny.

A co nám o své tvorbě řekne autor?

„U počítačové malby nehledám vlastní neměnný rukopis, proto v mých obrazech nehledejte jednotu stylu, zpracování ani motivů. V řadě obrazů uplatňuji dojmy získané z bezprostředního kontaktu s přírodou a krajinou jak na-

ší, tak i tropickou. Jiná díla jsou fantaziemi ukazujícími mé vnitřní prožitky, sny a touhy, ale nevyhýbám se ani jednoznačně prokalkulovaným schémátům, které mají čistě abstraktní charakter.

Malba na počítači je rovnocenná tradičním technikám malby, jen místo štětců, spachtlí a jiných pomůcek používám myš a klávesnici. Tyto nástroje vede moje ruka a ruku vede moje fantazie. Mnohé mé obrazy navíc vznikají ve dvou fázích. Základem je zpravidla černobílá kresba na klasické čtvrtce papíru, někdy méně – jindy více podrobná, obvykle určující kompozici budoucího obrazu. Kresbu (a často je to řada dílčích kreseb pro jediný obraz) pak oskenuji a dále s ní pracuji na monitoru. Teprve zde, z prvotního impulsu, z konstruktivní imaginace, vzniká obraz. V jednotlivých vrstvách volím a mísím barvy i struktury, pracuji na perspektivě, vkládám světla a stíny, následně přichází kouzlo slučování a prolínání vrstev. Někdy to jde rychle a obraz vznikne „v jednom tahu“, ale v naprosté většině je to zdoluhavá tvorba s častými návraty a předělovkami, s tisíci tahy myši. Postupně vznikající

verze jednoho obrazu si číslovají a ukládám a není výjimkou, že finální verze nese pořadové číslo mezi dvacítkou a třicítkou.

Konečně! Obraz je hotov, jsem spokojen. Ale teprve teď přijde to hlavní – tisk na plátno (na kvalitní bavlněný Canvas technologii UV tisku). Počítačový obraz na plátně již není virtuální umění, ale naopak, je to umění velmi reálné. Reálné a osobité, s autorskými prvky i chybami. Nevytvářím digitální obrazy, ale maluji reálné obrazy pomocí digitální techniky.“

Jaký bude letošní podzim v kině Hvězda

Ponese se ve znamení dalších velkých změn, čekání, improvizace a náhradních řešení.

Na závěr roku jsme toho v kině Hvězda měli naplánováno mnohé. Avšak korona tomu chtěla jinak, a tak jsme museli spoustu z naplánovaného programu vypustit. Sotva jsme se otřepali z jarního uzavření kina a lidé k nám začali zase beze strachu chodit, a také už bylo co hrát, přišlo druhé letošní uzavření. Před premiérou měl například dlouho očekávaný dokument o Karlu Gottovi od Olgy Malířové *Spátové* nazvaný jednoduše *Karel*. Vstupenky na něj si v předprodeji zakoupila stovka diváků, kteří se ale nedočkali. Svět se těšil na premiéru další Bondovky s titulem *Není čas zemřít*. Na Jamese Bonda, který se na plátně objevil po pěti letech, si ale rovněž musíme počkat. Ještě před uzavřením českých kin zahraniční distribuce však zavelela premiéru stáhnout na jaro příštího roku. Kvůli nejisté situaci s koronavirovou epidemií a následnými opatřeními přišel kinosvět o více premiér. Už dříve to byl jeden z nejčekávanějších filmů letošního roku *Top Gun: Maverick*, odloženou premiéru má také Marvelovka *Black Widow*, mysteriózní krimi podle románu Agathy Christie *Smrt na Nilu* nebo pokračování úspěšného hororu *Tiché místo*. Tvorba programu tak není v tomto období jednoduchou záležitostí, kdy dramaturg neví, jak se distributoři rozhodnou, a co může nasadit za film. Prakticky celý tento rok vlastně nahrazujeme zrušené filmy, přelepujeme vytištěný program a rušíme filmové objednávky. Kvůli složité epidemiologické situaci se neuskutečnila řada naplánovaných akcí - jako byl například festival odtočových filmů, seniorský biograf, školní filmová představení jsou také ze hry, stejně jako divadla a koncerty pro děti a mládež. Na státní svátky 28. října i na 17. listopadu jsme měli naplánovány - naposledy v letošním roce - zřístupnit protiatomový kryt a promítnout naše dokumenty *Do krytů, Přerove!* a *Přerovské povstání...75 let poté*. Na

podzemní prázdniny jsme měli posílená promítání pro děti a mládež a v listopadu toho také není málo. K datu uzávěrky Muzejního zpravodaje ale nevíme, jestli bude kino stále uzavřené, anebo jestli naplánované aktivity proběhnou.

Ohlášenou dvoutýdenní pauzu ale nakonec využijeme ve prospěch kina, kdy nás čeká nejvýznamnější okamžik posledního desetiletí. Budeme měnit projektor. Lampový, jehož životnost se nachýlila ke konci, nahradíme modernějším laserovým dle DCI standardu. Nové budeme mít také plátno, které se svými 16 metry na délku a 6 metry na výšku patří k největším v republice. Redigitalizaci finančně podpořilo statutární město Přerov ze svého rozpočtu a na stříbrné plátno přispěl v rámci dotace také Olomoucký kraj. V příštím roce je v plánu také nové ozvučení vícekanálovým zvukem Dolby Atmos. Tím se přerovské kino Hvězda dostane nad úroveň okolních multiplexů. O tom už ale více v některém z dalších muzejních zpravodajů.

Pro aktuální informace a program kina Hvězda sledujte webové stránky www.kinohvezdaprerov.cz a také sociální sítě Facebook a Instagram. Jsme připraveni kino zase rozjet a budeme se tam na vás těšit! Odložené premiéry samozřejmě promítneme v náhradních termínech hned, jakmile nám to situace dovolí.

Naše stylové posezení v kině Kabinet Hvězda ale zůstává pro vás otevřené! Přijďte si k nám posedět do klidného a útulného prostředí inspirovaného filmem.

**Pořádáte v Přerově zajímavé akce?
Začínáte s něčím novým nebo jste naopak tradiční místní firma?
Myslíte si, že se o vás málo ví?
Neváhejte a napište nám! Tyto stránky čekají právě na vás.**

Více informací se dozvíte zasláním mailu na adresu sehnalkova@prerovmuzeum.cz nebo na telefonu 724 947 541.

Roku 1933 zahájila v bývalém cukrovaru provoz firma Optikotechna, jež se stala jedním z prvních optických závodů v ČSR a úspěchem vyráběla čočky, objektivy, zvětšovací skla i fotografické příslušenství.

V roce 1946 byla Optikotechna přejmenována na Meoptu a světovou proslulost získala v 50. a 60. letech mimo jiné výrobou dvouokých zrcadlovek.

PRĚROV – MĚSTO PRŮMYSLU A OBCHODU

Nakládání sudů s pívem akciového pivovaru do vagonů na nákladové koleji přerovského nádraží ve 20. letech; v pozadí hala kdysi slavné továrny na hospodářské stroje Kokora, která zkrachovala následkem velké hospodářské krize.

Továrna cestovních kufrů a koženého zboží a jediná továrna na vulkán-fibr v ČSR firmy Karel Zejda v Přerově, založená roku 1925, se stala jedním z hospodářských zázraků první republiky.

Menší přerovské podniky působily ještě do konce první poloviny 20. století v dílnách ve dvorech obytné zástavby, jako v případě továrny na dřevěné zboží František Zapadla v ulici Velké Novosady; firma např. zařizovala loutkové divadlo v sokolovně.

V roce 1872 vznikla u nádraží prádelna konopí jako součást strojírenské firmy Vincence Heinička a postupně zde byla postavena nová továrna, jejíž podobu připomíná snímek ze 70. let 20. století, kdy zde působil národní podnik Jutla.

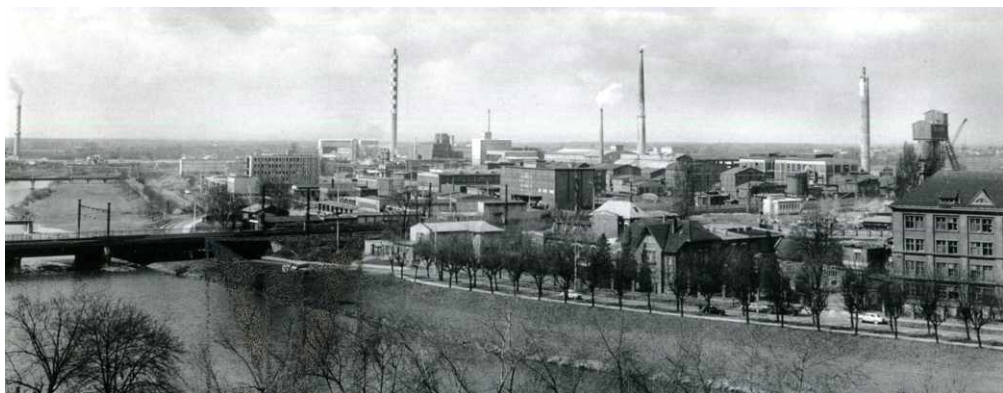
Přerovské strojírný, jež se ve 2. polovině 20. století staly největším průmyslovým podnikem v okrese, se specializovaly na velká strojní zařízení do provozů na výrobu stavebních hmot (např. cementárny, cihelny). Na snímku doprava hotových výrobků na Brabansku u sokolovny.

V rámci výstavby rozsáhlého komplexu Přerovských strojů, budovaného od roku 1948, byla v roce 1962 postavena tzv. těžká hala pro zhotovení segmentů nadměrných rozměrů.

Hospodářský obraz města v 2. polovině 20. století dokresloval i pobočný závod národního podniku Tisk v Kratochvilově ulici (před znárodněním tiskárna Strojil).

Roku 1896 zahájila činnost První moravská rolnická továrna akciová na soustředěná hnojiva a lučebniny v Přerově, čímž se začala psát tradice přerovského chemického průmyslu. Jednu z kapitol jeho historie zachycuje snímek ze 70. let, zobrazující podobu areálu tehdejšího podniku Přerovské chemické závody, který byl největší výrobcem titanové běloby v republice.

Benešovo nábreží v okolí SME

Na jaře pohnutého roku 1939 vznikla z výšintovárního objektu firmy Kazeto fotografie zachycující nábreží Dr. Edvarda Beneše v blízkosti areálu Středomoravských elektráren.

Odkrývá zajímavý pohled na okolí řeky Bečvy v úseku od železničního mostu až po most Legií a rovněž na zbytek města a krajinu v pozadí.

Zcela vlevo záběr začíná hlavní budovou městských jatek z roku 1910. Játka sousedí s úspěšným energetickým podnikem SME, z jehož areálu můžeme v popředí spatřit zejména dvě administrativní budovy. Starší budova byla sice roku 1927 postavena původně jako jednopatrová, avšak v roce 1930 byla dostavěna na patra tři. Leč později svou kapacitou i dispozicemi přestala stačit, a tak v její blízkosti vyrostla v letech 1937 až 1938 budova nová, navržená dle moderních architektonických zásad. Za starší budovou se nalézá mohutná výrobní hala spolu se dvěma 85 metrovými komíny. Na levém z nich je možno nad sebou přečíst písmena SME neonové reklamy od brněnské firmy inženýra Machaly. Modře svítící nápis umístěný ve výšce 64 metrů byl poprvé rozžat v lednu 1934 a čtyřmetrová písmena byla viditelná až na několikakilometrovou vzdálenost. Vpravo od mostu Legií, který v roce 1932 nahradil někdejší ocelovou lávku, se rozkládá půlblok elektrárenských, státních a obecních obytných domů. První dva domy postavila pro své zaměstnance právě SME. Krajní dům stavěla v roce 1928 zdejší firma Josefa Jandásk. Dům sousední pochází pak již z roku 1923. Zcela vpravo zástavba pokračuje státním domem č.p. 2002 dokončeným v roce 1927. Téhož roku zde byly dostavěny další tři domy pro státní úředníky, přičemž zde vznikl pevný základ souvislé uliční zástavby. Proto bylo toto místo v červnu toho roku pojmenováno nábrežím Dr. Edvarda Beneše. Stavební ruch v této oblasti v následujících letech neuhasl a na přelomu 20. a 30. let zde vyrostlo několik dalších budov s nájemními byty. Tři obecní domy stavěné kolmo na rohový státní dům (vpravo od domu č.p. 2002, již mimo záběr) vytvořily novou ulici pojmenovanou v létě 1931 názvem Tyršova. Ostatně zadní trakt domu č. 7 v této ulici, kde našlo ubytování celkem 16 nájemníků s rodinami, je možno shlédnout právě na přiložené fotografii. Levou stranu zástavby Tyršovy ulice uzavřel koncem 30. let rohový obecní dům pro nemajetné nájemníky. Tzv. dům pro chudé byl totiž tvořen celkem 43 malými byty s nižším nájemným, které bylo stanoveno na 85 korun měsíčně (pro přibližný ekvivalent současné hodnoty násobte 15ti). První nájemníci se do něj začali stěhovat v létě roku 1938. Podobně jako v dalších obecních domech schválila městská rada i zde zákaz držení psů. Vlevo od domu pro chudé je možno si také povšimnout řadové zástavby (domy se světlou fasádou) po pravé straně ulice Malá Tratidla. Těchto osm patrových domků s celkem 44 byty nechalo nákladem přes jeden milión tehdejších korun postavit v roce 1928 rovněž město Písek. Nad těmito domy se v pozadí nachází obec Předmostí, na jejímž konci lze rozeznat (dle komínů) druhou cihelnu Karla Příkryla a vlevo od ní pak Společenskou cihelnu Ladislava Šilhavého. Dále vlevo, přímo na horizontu, je jasně vidět lom Žernavá. Pod ním se jako tenká světlá stužka táhne od Předmostí „pomoravská“ státní silnice směřující k Olomouci. Na závěr je třeba zmínit i objekt, částečně viditelný v pravém spodním rohu snímku. Jedná se o budovy Hospodářského družstva v Píseku, jehož areál byl tvořen částí bývalého cukrovaru bratří Skene v prostoru mezi nábrežím, koncem Husovy třídy a Cukrovarskou ulicí.

Petr Sehnálek

ZPRAVODAJ MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, ŘÍJEN–PROSINEC 2020

Texty: Jaroslav Bielek, Josef Chytil, Marta Janová, Jarmila Klímová, Andrea Kopečková, Lubor Maloň, Svatava Měrková, Petr Sehnálek, Kristina Sehnálková, Zdeněk Schenk a Lubomír Vyřučal

Foto: archiv Muzea Komenského v Přerově, Státní okresní archiv Přerov, Moravský zemský archiv Brno, KIS Přerov a Lubomír Caletka

Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková

Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p.o., Horní nám. 7/7, 780 02 Přerov IČO: 00097969. Zaregistrováno MK ČR pod zn. MK ČR E 21496. Čtvrtletník - periodický tištěný časopis samosprávného celku. Vyšlo 14. 10. 2020 v Přerově. Příští číslo vyjde 8. ledna 2021. Změna uveřejněného programu vyhradil V rámci akcí pořádaných Muzeem Komenského v Přerově, p.o., budou pořizovány obrazové a zvukové záznamy za účelem prezentace organizátora akce. Muzeum Komenského v Přerově, p.o., nenese odpovědnost za záznamy pořizované a zveřejňované jinými subjekty. http://www.prerovmuzeum.cz/img/muzeum/GDPR/2018_09_Informace_o_zpracovani_osobnich_udaju_web.pdf. Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.

